

## การวิเคราะห์ชุดศัพท์และเจตนาที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา

### ANALYSIS OF LEXIS LISTS AND INTENTS USED IN THE CONSTRUCTION OF ELEMENTARY KHMER TEXTBOOKS IN CAMBODIA

สัพพัญญู สุขพิระวัฒนกุล\* ศิริพร ปัญญาเมธีกุล

*Subbhanyooh Sukhpirawatthanakul\*, Siriporn Panyametheekul*

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*Linguistics Program, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.*

\*Corresponding author, e-mail: [subbhanyooh@gmail.com](mailto:subbhanyooh@gmail.com)

**Received:** 29 June 2021; **Revised:** 29 July 2021; **Accepted:** 9 August 2021

#### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ชุดศัพท์และเจตนาที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา จากการวิเคราะห์พบชุดศัพท์ 3 ประเภท ได้แก่ 1) การเรียกชาติพันธุ์และกลุ่มการเมือง 2) กริยาสื่อการกระทำและสภาพของผู้กระทำ และ 3) ส่วนขยายเพื่อเสริมหรือขยายความ ส่วนการวิเคราะห์เจตนาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีวัจนกรรมของ Searle [1] พบเจตนาทั้งหมด 3 เจตนา ได้แก่ 1) เจตนาสั่ง 2) เจตนาชักจูง และ 3) เจตนาให้ข้อมูล เพื่อใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าชุดศัพท์และเจตนาที่พบในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชาเป็นกลไกทางภาษาที่สำคัญที่สื่อถึงการประกอบสร้างชุดความคิดที่รัฐบาลต้องการปลูกฝังเยาวชน แบบเรียนจึงเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการหล่อหลอมเยาวชนได้เป็นอย่างดี

**คำสำคัญ:** แบบเรียนภาษาเขมร ชุดศัพท์ เจตนา ประเทศกัมพูชา

#### Abstract

This research aims to analyze lexis lists and intents used in the construction of elementary Khmer textbooks in Cambodia. The results reveal 3 types of lexis lists: 1) naming for ethnicities and political groups 2) action and stative verbs and 3) modifiers. The intents were analyzed under the Speech Acts framework by Searle [1]. Three types of intents were found in the construction of textbooks: 1) command intent 2) persuasive intent and 3) informative intent. From the analysis, it was found that the lexis lists and intents found in elementary Khmer textbooks in Cambodia are important language mechanisms that imply

the building of mindset that the government wants to implant in the youth's mind. Textbooks are subtly used as a tool by the government to shape the mind of its youth.

**Keywords:** Khmer textbooks, Lexis lists, Intents, Cambodia

## บทนำ

การเกิดขึ้นของรัฐธรรมนูญใหม่และระบบการศึกษาสมัยใหม่ส่งผลให้แบบเรียนมีอิทธิพลในการปลูกฝังความคิดให้แก่ผู้เรียน ดังที่ ธิปตี บัวคำศรี [2] กล่าวว่า การเกิดขึ้นของรัฐธรรมนูญใหม่มาพร้อมกับการผูกขาดความรู้ในสังคมผ่านสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่ชัดเจนและเป็นระบบ ความรู้ที่ถูกถ่ายทอดผ่านแบบเรียนที่มีเนื้อหาไม่ซับซ้อน ใช้ภาษาง่าย เรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ถูกนำเสนอผ่านแบบเรียน ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติของประชาชนในรัฐธรรมนูญใหม่จึงเป็นสิ่งที่เรียนรู้จากแบบเรียนที่ใช้สอนกันในโรงเรียน แบบเรียนจึงเป็นเหมือนตัวกำหนดกรอบความคิดของคนในสังคม ซึ่งเมื่อรัฐใช้การศึกษาภาคบังคับให้ประชาชนเข้าสู่ระบบการศึกษาสมัยใหม่ การใช้ชีวิตอยู่ในห้องเรียนมากขึ้น ทำให้นักเรียนเรียนรู้และซึมซับว่าสิ่งที่ปรากฏในแบบเรียน คือ ความจริงและควรปฏิบัติตาม [2]

แบบเรียนเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอนและมีหน้าที่ปลูกฝังแนวความคิดและวิถีปฏิบัติทางสังคมผ่านการครอบงำทัศนคติของคนในชาติ จากการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในแบบเรียน รวมทั้งการเขียนประวัติศาสตร์ความเกลียดชังให้กับชาติอื่น [3] นอกจากนี้ นฤมล นิ่มนวล [4] กล่าวว่าแบบเรียนเป็นเครื่องมือของรัฐในการสร้างอิทธิพลครอบงำคนให้อยู่ภายใต้อุดมการณ์ชาติ โดยการกำหนดและปลูกฝังหน้าที่ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมหลักของชาติให้ยึดถือและปฏิบัติตามซึ่งยังผลประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจและรัฐโดยตรง

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของแบบเรียนที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอแนวคิดที่สำคัญ ซึ่งรัฐต้องการให้คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ แบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชาเป็นแบบเรียนที่ชาวเขมรทุกคนต้องใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งอยู่ภายใต้การผลิตและควบคุมโดย กระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬา (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា) มีหน้าที่หลักในการดูแลและรับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศ ข้อมูลที่ปรากฏในเนื้อหาของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรสร้างความตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมมรดกที่สืบทอดกันมา รวมถึงความยิ่งใหญ่ของเขมรให้แก่เด็กเรียนทุกคนที่ใช้แบบเรียน ดังตัวอย่าง (1) ในแบบเรียนภาษาเขมรอ่าน-เขียน ชั้นที่ 3 เรื่องสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา (កន្លែងទេសចរណ៍ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា) และตัวอย่าง (2) ในแบบเรียนภาษาเขมร ชั้นที่ 5 เรื่องอดีตกาลของเรา (អតីតកាលរបស់យើង)

(1) បុណ្យប្រាសាទ អង្គរវត្ត ព្រះខ័នសែន ទាំងបន្ទាយក្តី ។ បាបួនភាគព័ន្ធ បាគងបាយ័ន ល្អបន្ទាយស្រី បក្សីចាំក្រុង មេបុណ្យប្រពៃ ព្រះបណ្ឌិតយ៉ា បាបណ្ឌិតស្រះស្រង់ ។ ...ជាសម្បត្តិខ្មែរ ប្រជាខេមក យើងត្រូវរក្សា ឱ្យបានគងវង្ស ។

(กาสงัฏษะ-สมเสว ธูักจี ๓, ๒๐๑๖, ๑.๑๘๐)

“*บุราณปราสาท อังกอร์บวร พระขรรค์แสนลออ ทังบันทายกุกี ។ ปาปวนนาคพันธ์ บากองบายน ลออ บันทายศรี ปักซี่จำกรง แม่นุญไพร พระบรรณาลัย บารายสระสรง ។ ... เป็นสมบัติเขมร ประชาเขมรา เราต้องรักษา ให้ได้คงอยู่ ។*”



ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรโดยใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์ในการวิเคราะห์แบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชาที่ใช้ในการปลูกฝังเยาวชนชาวเขมรในระดับประถมศึกษา โดยพิจารณาในประเด็นการใช้ชุดศัพท์และเจตนาซึ่งเป็นหน่วยสำคัญทางภาษาที่สามารถนำไปสู่การประกอบสร้างแบบเรียนได้ และในงานวิจัยนี้เลือกแบบเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่สามารถปลูกฝังแนวคิดได้ง่ายกว่าวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ [7] กล่าวว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นวัยที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และอุดมการณ์ต่าง ๆ โดยที่สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันสำคัญในการให้ความรู้ เปิดโลกทัศน์ สร้าง และพัฒนาความคิดของคน

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ชุดศัพท์ที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา
2. วิเคราะห์เจตนาที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา

## ชุดศัพท์และทฤษฎีวิจ্ঞกรรม

ในฐานะผู้ผลิตตัวบทการใช้ศัพท์ที่มีมุมมองต่างกันย่อมทำให้เห็นมุมมองของผู้เขียนและการใช้ภาษาที่ต่างกัน การเลือกใช้ศัพท์เพื่อสื่อความคิดและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในการวิเคราะห์ข้อความ เช่น การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ การใช้คำกริยา การใช้คำขยาย [8] เป็นต้น การวิเคราะห์ตัวบทจึงมีการศึกษาหน่วยย่อยของข้อความ คือ การวิเคราะห์ศัพท์ ซึ่งการเลือกใช้ศัพท์สามารถแฝงทัศนคติและความคิดทางสังคมทั้งทางด้านลบและด้านบวกที่ผู้ส่งสารมีต่อสิ่งที่กล่าวถึง เช่น งานวิจัยของ ดิณณา เสนหา [9] ศึกษากลวิธีโจมตีและการสนับสนุนอุดมการณ์ที่ปรากฏในรายการชุกรงและรายการสายล่อฟ้า โดยพบกลวิธีการใช้ชุดคำแสดงการกระทำเชิงลบในการกล่าวโจมตี และพบกลวิธีการใช้ชุดคำแสดงคุณลักษณะเชิงบวกในการสนับสนุนทางการเมือง นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุนทรী โชติติลล [10] ที่ศึกษาชุดความคิดเกี่ยวกับ “บุญ” ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมสื่อที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกายพบว่าการเลือกใช้ศัพท์เป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้ถ่ายทอดอุดมการณ์บุญผ่านชุดความคิด 3 ชุดความคิด ได้แก่ “บุญ” ของวัดพระธรรมกาย “วิธีการบุญ” ของพระธรรมกาย และ อานิสงส์ “บุญ” ของพระธรรมกาย ชุดความคิดทั้งหมดกำหนดพฤติกรรมให้ผู้ศรัทธาเลือกทำบุญกับวัดพระธรรมกายด้วยการทำให้เชื่อว่าบุญมีอำนาจในการบันดาลทรัพย์และบันดาลความสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า จากงานวิจัยที่กล่าวมาเห็นได้ว่าการเลือกใช้ชุดศัพท์สามารถสื่ออุดมการณ์และชุดความคิดที่แฝงมาในตัวบทและชุดศัพท์ในแต่ละตัวบทแฝงทัศนคติและความคิดทางสังคมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้ผลิตตัวบทว่ามีเจตนาในการสร้างให้ตัวบทนั้น ๆ เป็นอย่างไร ครอบงำหรือมุ่งเน้นอะไร อย่างไร กับใครในสังคม

นอกจากชุดศัพท์แล้ว ในการใช้ภาษาไม่ใช่แค่เพื่อการสื่อสารหรือการที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำโดยไม่มีจุดประสงค์หรือไม่มีเจตนาใด ๆ แต่ในการพูดแต่ละครั้งมีเจตนา (intention) หรือความตั้งใจของผู้พูด เพื่อก่อให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการพูด หรือที่เรียกว่า วิจ্ঞกรรม (speech act) Searle [1] แบ่งการกระทำที่สื่อด้วยถ้อยคำเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การกล่าวถ้อย (utterance act) คือ ผู้พูดกล่าวแสดงวิจ্ঞกรรม โดยการเปล่งเสียงหรือกล่าวถ้อยคำ การนำเสนอเนื้อความ (propositional act) คือ การกล่าวถ้อยคำหรือคำพูดเพื่อแสดง

ความหมายที่ผู้พูดกระทำในการกล่าวแต่ละครั้ง และการสื่อเจตนา (illocutionary act) คือ การกล่าวถ้อยคำเพื่อสื่อเจตนาหรือความตั้งใจของผู้พูด โดยที่ Searle [1] จำแนกเงื่อนไขที่เหมาะสมในการสื่อวจนกรรมออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) เงื่อนไขเนื้อหาของประพจน์ (propositional content condition) คือ เงื่อนไขที่ผู้พูดต้องการนำเสนอเนื้อหาแก่ผู้ฟัง โดยต้องใช้ถ้อยคำให้ตรงกับเจตนาที่ต้องการสื่อให้ผู้ฟังรับรู้และเข้าใจ 2) เงื่อนไขเตรียมตัว (preparatory condition) คือ เงื่อนไขที่ผู้พูดต้องคำนึงว่าวจนกรรมที่กล่าวออกไป เป็นวจนกรรมชนิดใด มีผลต่อผู้พูดและผู้ฟังอย่างไร และผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร โดยต้องใช้บริบทและสภาวะการณ์ที่เหมาะสม 3) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) คือ เงื่อนไขที่ผู้พูดต้องมีความตั้งใจจริงในการกล่าวถ้อยคำ โดยผู้พูดต้องจริงใจและมีเจตนาที่ชัดเจนในการกล่าวถ้อยคำ เพื่อให้บรรลุผลในการสื่อสาร และ 4) เงื่อนไขพันธะ (essential condition) คือ เงื่อนไขที่ผู้พูดต้องมีหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อคำพูดที่กล่าวออกไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเจตนาในการกล่าวถ้อยคำ

การพิจารณาว่าวจนกรรมใดเป็นวจนกรรมตรง (direct speech act) หรือวจนกรรมอ้อม (indirect speech act) ให้พิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างรูปประโยค (form) และหน้าที่ของประโยค (function) กล่าวคือ วจนกรรมตรงเป็นถ้อยคำที่ประเภทของประโยคตรงกับหน้าที่ของประโยค ส่วนวจนกรรมอ้อมเป็นถ้อยคำที่ประเภทของประโยคไม่ตรงกับหน้าที่ของประโยค เช่น ประโยคคำถาม (interrogative sentence) แต่สื่อเจตนาสั่งเป็นต้น ส่วนหน้าที่ของประโยคขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้พูดในการแสดงวจนกรรม ซึ่ง Searle [1] แบ่งประเภทวจนกรรมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) การบอกกล่าว (representative) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดต้องการนำเสนอข้อเท็จจริงที่อยู่รอบตัวผู้พูด เพื่อบอกกล่าวแก่ผู้ฟังให้รู้ความจริงและข้อมูล que ผู้ฟังยังไม่รู้ เช่น การอธิบาย การยืนยัน การคาดการณ์ 2) การชี้แนะ (directive) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดพยายามกำหนดให้ผู้ฟังปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างตามผู้พูด เช่น การสั่ง การแนะนำ การขอร้อง การชักชวน 3) การผูกมัด (commissive) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำออกมา ทำให้เกิดผลผูกมัดผู้พูดต่อการกระทำในอนาคต เช่น การสัญญา การสาบาน การรับรอง การเสนอตัว 4) การแสดงความรู้สึก (expressive) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำแสดงสภาวะทางจิตใจ ซึ่งเป็นความรู้สึก ทศนคติที่มีต่อผู้ฟัง เช่น การชื่นชม การขอโทษ การขอบคุณ การแสดงความยินดี และ 5) การแถลงการณ์ (declaration) คือ วจนกรรมที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำเพื่อให้เกิดผลและการเปลี่ยนแปลงสภาพ ซึ่งเป็น การกระทำที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ เช่น การประกาศสงคราม การแต่งตั้ง การพิพากษา

## วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลภาษาจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เผยแพร่และแจกจ่าย กระทรวงศึกษาธิการ ยูวชน ซึ่งใช้ในการจัดการเรียนการสอนในประเทศกัมพูชา จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ 1) ภาษาเขมรอ่าน-เขียน ชั้นที่ 1 2) ภาษาเขมรอ่าน-เขียน ชั้นที่ 2 3) ภาษาเขมรอ่าน-เขียน ชั้นที่ 3 4) ภาษาเขมร ชั้นที่ 4 5) ภาษาเขมร ชั้นที่ 5 และ 6) ภาษาเขมร ชั้นที่ 6 ผู้วิจัยคัดเลือกตัวบททั้งหมดที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เนื่องจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมรมีการรวมสาระภาษาและวรรณคดีไว้ด้วยกันและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน หลังจากนั้น นำตัวบทจากแบบเรียนมาแปลความจากภาษาเขมรเป็นภาษาไทย โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวัฒนธรรมเขมรจำนวน 2 คน ตรวจสอบการแปลและพิจารณาความถูกต้องก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจึงมิได้มีการนับปริมาณของการใช้ชุดศัพท์และเจตนาแต่อย่างใด ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ชุดศัพท์โดยพิจารณาจากชนิดของคำในเบื้องต้น ซึ่งจาก

การทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าชุดศัพท์ที่สร้างความหมายและการประกอบสร้างมักปรากฏในนาม กริยา และ ส่วนขยายความ ผู้วิจัยจึงใช้เป็นเกณฑ์ในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนเจตนาที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษา เขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชาวิเคราะห์โดยใช้เงื่อนไขที่เหมาะสมในทฤษฎีวิัจฉกรรรมของ Searle [1]

## ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ชุดศัพท์และเจตนาที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา ของประเทศกัมพูชาพบชุดศัพท์ 3 ประเภท ได้แก่ 1) การเรียกชาติพันธุ์และกลุ่มการเมือง 2) กริยาสื่อการกระทำ และสภาพของผู้กระทำ และ 3) ส่วนขยายเพื่อเสริมหรือขยายความ ส่วนการวิเคราะห์เจตนาโดยใช้ทฤษฎี วิัจฉกรรรมของ Searle [1] พบเจตนา 3 เจตนา ได้แก่ 1) เจตนาสั่ง 2) เจตนาชักจูง และ 3) เจตนาให้ข้อมูล ซึ่งมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

### ชุดศัพท์ที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชุดศัพท์ที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา ของประเทศกัมพูชาที่ปรากฏเด่นชัด 3 ประเภท ดังนี้

1. การเรียก คือ การอ้างถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ปรากฏในแบบเรียน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบการเรียกตามชาติพันธุ์ เช่น “เสียม” “สำเหร่” ทำให้เห็นการแบ่งเขาแบ่งเรา ซึ่งพบในการกล่าวถึง “เสียม” เพื่อแสดงอคติทางประวัติศาสตร์และความขัดแย้งระหว่างประเทศ “สำเหร่” เพื่อแสดงถึงชนกลุ่มน้อยของสังคม เขมร การเรียกกลุ่มการเมือง เช่น เขมรแดง แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองของประเทศ กัมพูชา โดยการใช้แนวคิดคอมมิวนิสต์สุดโต่ง ซึ่งนำความเจ็บปวดและความสูญเสียมาสู่ชาวเขมร จากการ วิเคราะห์ข้อมูลการเรียกชาติพันธุ์และกลุ่มการเมืองมีความเด่นชัดในการประกอบสร้างแบบเรียนเมื่อปรากฏในด้าน ประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก เป็นการตอกย้ำความแบ่งแยกชาติพันธุ์และการกระทำที่โหดร้าย ของเขมรแดง ตัวอย่างการเรียก เช่น

(3) ទំព័រដំបូងបង្អស់នៃប្រវត្តិសាស្ត្រ គឺវិបត្តិកម្ពុជាស្រុកក្រិញស្រី ។ ដំបូងបង្អស់គ្រងរាជបុត្រពីព្រះបិតា និងទទួលព្រះនាមថា “ព្រះជ័យចេស្ដា” ។

(ภาษาเขมร ฐาค์จี ๕, ๒๐๑๖, ๑.๕)

“ทัพเสียมยอมหมอบราบทัพชัยจักรวรรย์ ทั้งหมดก็คืนกลับเมืองไป ๗ ชัยจักรวรรย์ขึ้นครองราชย์ต่อจาก พระบิดา และได้รับพระนามว่า “พระชัยเจษฏา” ๗”

(ภาษาเขมร ชั้นที่ 5, 2016, น.5)

(4) សព្វថ្ងៃ ពួកស្រីបានរលាយចូលជាមួយនឹងខ្មែរ ហើយរស់នៅក្នុងអង្គរ ។

(ภาษาเขมร ฐาค์จี ๖, ๒๐๑๖, ๑.๕๖)

“ทุกวันนี้ พวกสำเหร่ได้ละลายเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับเขมร แล้วอาศัยอยู่แถวนครวัด”

(ภาษาเขมร ชั้นที่ 6, 2016, น.96)

ตัวอย่าง (3) คำเรียกชาติพันธุ์ เสียม (เสียม) สื่อถึงชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยคำว่า เสียม มาจากคำว่า สยาม แปลว่า ด้า เป็นคำที่ชาวเขมรใช้เรียกคนไทยในแง่ลบ ซึ่งในความเป็นจริงภาษาเขมร มีคำว่า ไทย (เษ) ที่สามารถใช้เรียกคนไทยได้ แต่ในแบบเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์กลับเลือกใช้คำว่า

เสียม แทนคำว่า ไทย ซึ่งสื่อถึงความหมายเชิงลบเมื่อกล่าวถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องระหว่างคนไทยกับคนเขมร

ตัวอย่าง (4) คำว่า *สำหรับ* (សំរេ) เป็นคำเรียกชาติพันธุ์ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศกัมพูชา คำว่า *สำหรับ* ที่ชาวเขมรใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ มีความหมายในแง่ลบสื่อให้เห็นสถานภาพทางสังคม จิตร ภูมิศักดิ์ [11] กล่าวว่า *สำหรับ* แผลงมาจากคำว่า แสร (ស្រូ) แปลว่า นา เมื่อมีการแผลงคำ *สำหรับ* (សំរេ) แปลว่า *ไพร่นา* หรือ คนที่ทำงานรับใช้มูลนาย จากตัวอย่างในแบบเรียนกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ *สำหรับ* ว่า “ทุกวันนี้ พวก*สำหรับ*ได้ละลายเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับเขมร แล้วอาศัยอยู่แถวนครวัด” การกล่าวว่าย ละลายเข้าเป็นหนึ่งเดียว (លាយចូលជាមួយ) ตีความหมายว่าเป็นการหลอมรวม ซึ่งหมายความว่า *สำหรับ* กลายเป็นคนเขมรทั้งหมดแล้ว เห็นได้ว่าการใช้ภาษาในแบบเรียนปลุกฝังให้ผู้อ่านหรือเยาวชนเข้าใจว่าไม่มี*สำหรับ*อีกแล้ว ซึ่งเป็นความพยายามในการกลืนกลายทางความคิดด้วยการใช้ภาษาในแบบเรียน เพื่อให้เยาวชนคิดเช่นเดียวกับที่นำเสนอในแบบเรียน แต่ในความเป็นจริงยังมี*สำหรับ*ในประเทศกัมพูชาถึงแม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากนักดังที่ปรากฏในการศึกษาของ ดำรงพล อินทร์จันทร์ [12]

(5) ពួកខ្មែរក្រហមមានចិត្តកាច់ហោះហៅ ហិង្សាសម្លាប់មនុស្សគ្មានព្រួយបារម្ភចុះសោះ ។

(ภาคย่อย ๕, ๒๐๑๖, ๑.๕๐)

“พวก*เขมรแดง*มีจิตใจโหดเหี้ยม กล้าฆ่ามนุษย์โดยไม่มีเกรงกลัว”

(ภาษาเขมร ชั้นที่ 5, 2016, น.90)

ตัวอย่าง (5) ปรากฏในบันทึกความทรงจำในแบบเรียนกล่าวถึงกลุ่มการเมืองในอดีตของกัมพูชาที่เรียกว่า *เขมรแดง* (ខ្មែរក្រហម) เป็นกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์สุดโต่ง และใช้สีแดงเป็นสัญลักษณ์ เป็นกลุ่มคนที่มีความคิดในการปกครองเพื่อสร้าง “สังคมใหม่” โดยใช้รากฐานทางอุดมการณ์ที่เรียกว่า “อุดมการณ์ปฏิวัติแบบเบ็ดเสร็จ” โดยชนชั้นกรรมาชีพเป็นตัวขับเคลื่อน การปกครองในระบบ*เขมรแดง*เป็นระบอบที่มีความรุนแรงและโหดร้ายที่สุดในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประชาชนชาวเขมรถูกบังคับใช้แรงงานและถูกสังหารเป็นจำนวนมาก

2. กริยา หมายถึง การสื่อถึงการกระทำหรือสภาพของผู้กระทำ จากผลการวิเคราะห์พบกริยาสื่อถึงการปฏิบัติตน ความภาคภูมิใจ ความเศร้าและความรุนแรง ดังตัวอย่าง

(6) ដូច្នេះ យើងជាសិស្សត្រូវយកចិត្តទុកដាក់អូសូត្រកំណត់ខ្លួនឱ្យចេះចាំគ្រប់គ្នា ។ ជាងនេះទៀតត្រូវចេះលើកតម្កើងនិងថែរក្សាកេរ្តិ៍នេះឱ្យបានគង់វង្ស ។

(ภาคย่อย ๕, ๒๐๑๖, ๑.๓๘)

“ดังนั้นพวกเราที่เป็นนักเรียนจะต้องเอาใจใส่การเรียนกวีนิพนธ์*เขมร*เพื่อให้จดจำได้ทุกคน ๗ นอกจากนี้ต้องรู้จักส่งเสริมและดูแลรักษามรดกนี้ให้ดำรงอยู่สืบไป ๗”

(ภาษาเขมร ชั้นที่ 5, 2016, น.39)

ตัวอย่าง (6) ปรากฏในบทความที่กล่าวเกี่ยวกับวรรณกรรม*เขมร กวีนิพนธ์เขมร* (កំណត់ខ្លួន) เป็นศิลปะด้านภาษาที่สร้างความภูมิใจให้ชาว*เขมร*อีกอย่างหนึ่ง ในแบบเรียนใช้คำกริยาที่สื่อถึงการปลุกฝังชาว*เขมร*ให้เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษา*กวีนิพนธ์เขมร* เช่น *เอาใจใส่* (យកចិត្តទុកដាក់) *ส่งเสริม* (លើកតម្កើង) *ดูแลรักษา* (ថែរក្សា) เพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนใน*กวีนิพนธ์เขมร*ซึ่งเป็นมรดกที่มีค่าของประเทศ





(ภาสกร ฐาคี ๕, ๒๐๑๖, ๑.๑๗)

“เขมรเป็นเชื้อชาติที่มีวัฒนธรรม อารยธรรมที่รุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณ ๙ บรรพบุรุษเราได้หลือมรดกทางวรรณกรรมไว้อย่างมากมาย บางเรื่องถูกบันทึกไว้ในต้นฉบับ บางเรื่องได้รวบรวมเป็นหนังสือ ๙”

(ภาษาเขมร ชั้นที่ 5, 2016, น.17)

ตัวอย่าง (9) ปรากฏในบทความเรื่องวรรณกรรมเขมร นำเสนอความยิ่งใหญ่ของชาติพันธุ์เขมรที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและอารยธรรมเขมรขึ้น โดยใช้ส่วนขยายความเชิงบวก รุ่งเรือง (รุ่งเรือง) เพื่อขยายความว่าอารยธรรมเขมรมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านศิลปะ เช่น วรรณกรรมที่ชาวเขมรให้ความสำคัญมาก เนื่องจากวรรณกรรมสามารถแสดงออกถึงความเจริญด้านประวัติศาสตร์ที่มีการจดบันทึกเรื่องราวในอดีตที่เจริญรุ่งเรืองของประเทศกัมพูชา

(10) យប់នេះខ្ញុំគេងមិនលក់សោះ ខ្ញុំចេះតែស្រមៃទៅដល់អតីតកាលដែលគួរឱ្យឈឺចាប់បំផុត ។ ខ្ញុំនៅចាំបានថា នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៧៧ ខ្ញុំមានអាយុប្រាំបី ឆ្នាំ ។ ខ្ញុំមានជំងឺហើមដោយខ្លះដីរោគាភិកាហរ ។ យប់មួយ ខ្ញុំឃ្លានខ្លាំងណាស់មិនអាចប្រាំបាន ក៏លូតរត់ទៅភូមិត្រែកបានអ្វីមួយបន្តិចលូតបូកឱ្យមានកម្លាំង ។ ទៅដល់មុខផ្ទះដោយសារពន្លឺព្រះចន្ទ ខ្ញុំឃើញក្រូចចុង នៅសល់បីផ្លែ ។ ពេលនោះ នៅក្នុងខ្ទម ម្តាយឪពុកខ្ញុំសម្រាស់លក់ស្លាត់ឈើ ។ ខ្ញុំចូលទៅ ដាស់កាត់ ហើយសូមឱ្យកាត់បេះផ្លែក្រូចឱ្យខ្ញុំបូប ។ ឪពុកខ្ញុំអាណិតខ្ញុំណាស់ ក៏ដាច់ចិត្តប្រថុយលើតម្កក់ដើរទៅកាន់ដើមក្រូចទាំងកិតក់យប់ផុត ។ ពុកកាត់ផ្លែក្រូចផ្ទះ ។ ផ្លែក្រូចធ្លាក់ខ្ញុំក្នុងចិត្ត ។ ខ្ញុំឃើញកាត់មិនដឹងផ្លែក្រូច ស្រាប់តែកងឈូបមិនដឹងជាមកដល់ពី ធ្វើណាចាប់ដៃកាត់ដាច់ហើយស្រែកដាក់កាត់ ៖ “ មិត្តងកូត! យើងរកឃើញខ្លាំងហើយ! ” ។ ពួកកាត់ចងចុកបណ្តើរយកទៅ ។ ពេលនោះខ្ញុំក៏យញ រត់យកក្រូចខ្លួន ភ្លេចគិតអ្វីទាំងអស់ ។ ព្រឹកស្អែកឡើងខ្ញុំឮគេឱ្យប្រគល់ កងឈូបបានយកឪពុកម្តាយ និងប្អូនស្រីខ្ញុំទៅសម្លាប់អស់ហើយ ។ នេះហើយជាអ្វី ដែលធ្វើឱ្យខ្ញុំចងចាំមិនដែលភ្លេច ។

(ภาสกร ฐาคี ๕, ๒๐๑๖, ๑.๑๖)

“คืนนี้ฉันนอนไม่หลับ ฉันได้แต่จินตนาการถึงอดีตที่น่าเจ็บปวดที่สุด ๙ ฉันยังจำได้ว่าในเดือนกรกฎาคมปี 1977 ฉันมีอายุแปดขวบ ๙ ฉันมีไข้หนักเนื่องจากขาดสารอาหาร คืนหนึ่งฉันหิวมาก ไม่สามารถทนได้ จึงวิ่งไปที่หมู่บ้านเพื่อหาอะไรสักนิดสักหน่อยกินให้มีแรง ๙ ไปถึงหน้าบ้านเนื่องจากมีแสงจันทร์ฉันเห็นส้มเหลืองอยู่สามผล ๙ ตอนนั้นในกระท่อม พ่อแม่ฉันนอนหลับสนิท ฉันเข้าไปปลุกท่านและขอให้ท่านเด็ดส้มให้ฉันกิน ๙ พ่อส่งสารฉันมาก จึงตัดสินใจเสียดินไปที่ต้นส้มด้วยความหวาดกลัวที่สุด ๙ พ่อปลื้มอย่างเบามือ ๙ ผลส้มหล่นลงมาดังใจ ๙ ฉันเห็นพ่อก้มลงไปเลือกส้ม ๙ แต่กองใจไม่รู้ว่าตั้งแต่เมื่อไหร่ ทหารจับมือพ่อแล้วตะโกนใส่พ่อว่า ‘สหายเอ็งกบฏ! เราพบศัตรูแล้ว!’ พวกมันก็มัดตัวพ่อและคุมเอาตัวพ่อไป ๙ ตอนนั้นฉันกลัวมาก วิ่งเอาตัวรอดและไม่คิดอะไรซักอย่าง ๙ เช้าวันรุ่งขึ้นฉันได้ยินเสียงกระซิบกันว่ากองโจรฆ่าพ่อแม่และน้องสาวของฉันหมดแล้ว ๙ นี่เป็นเรื่องที่ฉันจำไม่ลืม ๙”

(ภาษาเขมร ชั้นที่ 5, 2016, น.91)

ตัวอย่าง (10) ปรากฏในบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับเขมรแดงสื่อถึงความทุกข์ทรมานของตัวละครที่เล่าถึงเหตุการณ์การปกครองประเทศกัมพูชาของระบอบเขมรแดง ในช่วง 4 ปี ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1975-1979 โดยใช้ส่วนขยายความเชิงลบ (ขุศล) หนัก (หนัก) มาก (มาก) บอกถึงปริมาณความรู้สึกไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวด ความหิว ความกลัวที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเขมรแดง รวมถึงการใช้ปฏิเสธ (ปฏิเสธ) ใน ไม่สามารถทนได้ (ปฏิเสธ) เพื่อขยายรายละเอียดเกี่ยวกับความอดอยากหิวโหยของชาวเขมรในสมัยนั้น ทำให้ชาวเขมรบาดเจ็บล้มตายลงมากกว่าล้านคน ความทุกข์ทรมานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเกิดขึ้นจนเป็นที่จดจำของประชาชนเขมรทุกคน

### เจตนาที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา

การวิเคราะห์เจตนาโดยใช้เงื่อนไขที่เหมาะสมในทฤษฎีวิัจกรมของ Searle [1] จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบเจตนา 3 เจตนา ได้แก่ 1) เจตนาสั่ง 2) เจตนาชักจูง และ 3) เจตนาให้ข้อมูล เพื่อใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียน ดังนี้

**1. เจตนาสั่ง** หมายถึง ข้อความใด ๆ ที่เป็นการกระทำของผู้ฟังในอนาคต ซึ่งผู้พูดเห็นว่าผู้ฟังยังไม่รู้และต้องการให้ผู้ฟังปฏิบัติตามผู้พูด สิ่งที่ผู้พูดกล่าวจะต้องไม่เป็นสิ่งที่ผู้ฟังรู้อยู่แล้วหรือจะปฏิบัติอยู่แล้ว โดยที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรู้และปฏิบัติตามจริง ๆ คือ ความพยายามของผู้พูดทำให้ผู้ฟังปฏิบัติ [1] ดังตัวอย่าง

(11) ព្រះម្ចាស់សុក្រត្យត្រូវចាំ ការប្រើគ្រឿងញៀនមិនល្អទេកូន! គឺនាំឱ្យអ្នកយល់សុខភាព បាត់បង់ការងារ រងការរំលោភ ពិសេស បំផ្លាញ ប្រព្វសម្បត្តិវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ។ ម្យ៉ាងទៀតគ្រឿងញៀនបង្កឱ្យមានអំពើពេកម្ម អំពើហិង្សា បាត់បង់ការងារ ។ល។ ដូច្នេះ កូនមិនត្រូវចង់ដឹង ឬចង់សាក គ្រឿងញៀននោះទេ ! កូននិងមិត្តភក្តិត្រូវនៅឱ្យឆ្ងាយពីវា ។ ក្រោយពីស្តាប់ការទូន្មានរបស់ឪពុកម្តាយ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សុក្រត្យត្រូវចាំកុំឱ្យខឹងសួន ត្រង់ចិត្ត មិត្តភក្តិគ្រឿងញៀន ។

(ภาษาเขมรอ่าน-สระเนม ฐาก์จี ๓, ๒๐๑๖, ๑.๑๒๗)

“ได้ยีนเช่นนี้ แม่ของโชนะเพียะอธิบายว่า การใช้ยาเสพติดไม่ดีหรอกลูก! คือทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สูญเสียความทรงจำ เสียสติ หงุดหงิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำลายทรัพย์สินและค่าใช้จ่ายของครอบครัวอีกด้วย ๆ อีกอย่างยาเสพติดทำให้เกิดการโจรกรรม ความรุนแรง เสียการเสียวงาน ฯลฯ ดังนั้น ลูกไม่ต้องอยากรู้หรืออยากลอง ยาเสพติดนั้นเลย! ลูกและเพื่อน ๆ ต้องอยู่ห่างจากมัน” หลังจากฟังการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ คุณครู โชนะเพียะก็ ตั้งใจเรียนหนังสือและหลีกเลี่ยงยาเสพติด ฯ”

(ภาษาเขมรอ่าน-เขียน ชั้นที่ 3, 2016, น.127)

ตัวอย่าง (11) กล่าวถึงตัวละครชื่อ โชนะเพียะ (สุกกร) ซึ่งได้พบผู้ชายติดยาคนหนึ่งแล้วกลับมาเล่า เหตุการณ์ให้แม่ฟัง แม่จึงสอนโชนะเพียะ โดยการอธิบายผลเสียของยาเสพติดที่เกิดขึ้นจากการเสพยา เช่น ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ (สูญเสถยผลล่สุขภพ) สูญเสียความทรงจำ (บถบงคภพ) เสียสติ (รฆงคภพ) เกิดการโจรกรรม (ภรล่เทภพ) เสียการเสียวงาน (บถบงคภพ) เป็นต้น จากตัวอย่างปรากฏคำว่า ดังนั้น (มูเช) เพื่อสื่อเจตนาสั่ง โชนะเพียะ โดยแม่กล่าวห้าม และใช้คำว่า ต้อง (ทร) เพื่อเป็นการผูกมัดให้ลูกปฏิบัติตามที่แม่บอก คือ ลูกไม่ต้องอยากรู้หรืออยากลองยาเสพติดนั้นเลย! ลูกและเพื่อน ๆ ต้องอยู่ห่างจากมัน (คูนมิตรชงคภพ ปรชงคภพ) ทรชงคภพ! คูนมิตรชงคภพ) ซึ่งจุดมุ่งหมายของแม่ คือ ต้องการสั่งให้โชนะเพียะปฏิบัติตาม เนื่องจากแม่รู้ว่าโชนะเพียะ น่าจะไม่ว่ายาเสพติดอันตราย หากไม่สั่งห้าม โชนะเพียะอาจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ในประเด็นเกี่ยวกับ ยาเสพติดรัฐบาลกัมพูชาตระหนักดีว่าเป็นปัญหาที่ควรหาทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการพัฒนาให้ทรัพยากร มนุษย์ของประเทศกัมพูชามีความรู้และหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด จึงปรากฏในแบบเรียนเพื่อเป็นการสั่งสอนโดยผ่าน แม่ ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนจากรัฐบาลผู้ผลิตแบบเรียนให้เยาวชนที่อ่านปฏิบัติตามเช่นเดียวกัน

**2. เจตนาชักจูง** หมายถึง เนื้อความใด ๆ ที่เป็นการกระทำของผู้ฟังในอนาคต ซึ่งผู้พูดต้องการชักจูงความคิดให้ผู้ฟังคล้อยตามและปฏิบัติร่วมกับผู้พูด สิ่งที่ผู้พูดชักจูงให้ปฏิบัติจะต้องไม่เป็นสิ่งที่ผู้ฟังกระทำอยู่แล้ว อย่างเป็นปกติวิสัย โดยที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังปฏิบัติสิ่งนั้นจริง ๆ เพื่อให้เกิดผลต่อทั้งผู้พูดและผู้ฟัง [1] ซึ่งแตกต่างจากเจตนาสั่งตรงที่ไมบังคับผู้ฟัง แต่ให้ผู้ฟังสามารถเลือกปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ ดังตัวอย่าง



## สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ชุดศัพท์และเจตนาที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา พบว่ามีการใช้ชุดศัพท์ 3 ประเภท ได้แก่ การเรียก กริยา และส่วนขยาย ส่วนผลการวิเคราะห์เจตนา พบเจตนาทั้งหมด 3 เจตนา ได้แก่ เจตนาสั่ง เจตนาชักจูง และเจตนาให้ข้อมูล

ชุดศัพท์ที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา จากการวิเคราะห์พบการเรียกที่ชาวเขมรใช้เพื่อกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนให้เห็นในกลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์แตกต่างจากชาวเขมร เช่น “เสียม” และ “สำเหร่” เป็นต้น การเรียกกลุ่มการเมืองว่า “เขมรแดง” สะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มการเมืองที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ที่แตกต่างไปจากรัฐ ซึ่งเป็นกลุ่มที่สร้างความโหดเหี้ยมไว้ในประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศกัมพูชา ในแบบเรียนการเรียกทั้ง 2 ประเภท ประกอบสร้างความมึนงงและความเกลียดชัง ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยผู้รุกรานประเทศกัมพูชาในสมัยก่อน การกลืนกลายทางวัฒนธรรมของชาวสำเหร่ให้เป็นชาวเขมร รวมถึงความรุนแรงที่เกิดจากการฆ่ากันเองอย่างโหดร้ายของชาวเขมรแดง เป็นการประกอบสร้างขึ้นในแบบเรียน เพื่อสร้างและแนบแน่นความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจของเยาวชนรุ่นหลังให้เป็นไปตามที่รัฐบาลผู้ผลิตแบบเรียนต้องการ เช่นเดียวกับชุดศัพท์กริยา เช่น คำว่า “ต้อง” และตามด้วย “ขยัน” “ฟัง” และ “ถ่อมตัว” ทำหน้าที่สะท้อนวิถีปฏิบัติตนของชาวเขมรให้สอดคล้องกับสิ่งที่รัฐบาลต้องการปลูกฝัง การใช้กริยาเพื่อสื่อถึงความเศร้า ความรุนแรง และความทุกข์ทรมาน ที่เกิดจากการปกครองอันโหดร้ายทารุณของเขมรแดงในสมัยกัมพูชาประชาธิปไตย ระหว่างปี ค.ศ. 1975-1979 [13] ซึ่งเป็นความปวดร้าวจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่ยังคงอยู่ในความทรงจำของชาวเขมรถูกนำเสนอผ่านการใช้กริยา และการใช้ส่วนขยายทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนขยายสื่อถึงรายละเอียดเพิ่มเติมที่เป็นความคิดและความรู้สึกของชาวเขมร ในงานวิจัยพบส่วนขยายความเชิงบวกเพื่อแสดงถึงความรุ่งเรืองด้านวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันพบว่าแบบเรียนมีการใช้ส่วนขยายความเชิงลบเพื่อสื่อถึงความทุกข์ทรมาน ดังที่พบในการเล่าถึงเหตุการณ์ที่โหดร้ายของชาวเขมร ซึ่งสื่อความเจ็บของชาวเขมรที่ได้รับผลกระทบจากความโหดเหี้ยมของระบอบเขมรแดง โดยชุดศัพท์ทั้งการเรียก กริยา และส่วนขยาย ใช้ในการประกอบสร้างในแบบเรียนให้เยาวชนรับรู้และเข้าใจตั้งแต่การปฏิบัติตน การสร้างความภูมิใจด้านวัฒนธรรมอารยธรรมของชาวเขมร ตลอดจนความเศร้า การรับรู้ถึงความรุนแรงของคนที่ต้องการทำลายชาติ

เจตนาที่ใช้ในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา วิเคราะห์จากเงื่อนไขที่เหมาะสมในทฤษฎีวิัจฉนกรรมของ Searle [1] ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปเป็น 2 ประเภทของวิัจฉนกรรม คือ 1) วิัจฉนกรรมการชี้แนะ (directive) เจตนาสั่ง เจตนาชักจูง และ 2) วิัจฉนกรรมการบอกกล่าว (representative) คือ เจตนาให้ข้อมูล การสื่อเจตนาแฝงในแบบเรียนเป็นการชี้แนะเยาวชนเขมรในอีกด้านหนึ่ง กล่าวคือ การใช้เจตนาชี้แนะเพื่อให้เยาวชนเขมรรักและภูมิใจในประเทศกัมพูชา ทำหน้าที่ปกป้องดูแลประเทศชาติอย่างเต็มกำลังความสามารถ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ยูวชนและกีฬา หน่วยงานของรัฐบาลเป็นผู้ผลิตแบบเรียนและกำหนดเนื้อหาเพื่อต้องการให้เยาวชนยึดเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันในฐานะพลเมืองเขมร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ [14] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544 พบว่า แบบเรียนเป็นวาทกรรมที่มีความสัมพันธ์กับบริบทสังคมและวัฒนธรรมซึ่งได้รับอิทธิพลจากความคิด ความเชื่อในสังคมไทย และขณะเดียวกันเกิดกระบวนการผลิตซ้ำ ตอกย้ำหรือสื่อความคิดกลับไปสู่ผู้อ่านและสังคม แบบเรียนจึงไม่ได้เป็นเพียงสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน

เท่านั้น แต่ทำหน้าที่สื่อสารอุดมการณ์ที่มีผลต่อการแสดงออกทางความคิดของคนในสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร [15] ที่ศึกษาวาทกรรมความรักชาติที่ปรากฏในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้าภายใต้การปกครองของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง โดยพบว่า อิทธิพลของภาษามีผลต่อความคิดของมนุษย์ ซึ่งแบบเรียนใช้วาทกรรมที่เป็นหน่วยย่อยทางภาษาในการผลิตตัวบทเพื่อกล่อมเกลายาวชนจีนในด้านลัทธิสังคมนิยม ลัทธิคอมมิวนิสต์ อัตลักษณ์จีน และพรรคคอมมิวนิสต์ โดยใช้แบบเรียนเป็นเครื่องมือในการสร้างความรักชาติ

แบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความคิดที่รัฐบาลต้องการปลูกฝังให้แก่เยาวชนทุกคนในสังคม ซึ่งแบบเรียนเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเยาวชน เนื่องจากรัฐบาลควบคุมตั้งแต่การผลิต การกระจาย และการบริโภคเนื้อหาของเยาวชน ทำให้รัฐบาลสามารถกำหนดแนวคิดและวิถีปฏิบัติให้แก่เยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cho, M. Hye & Lee, D. Bae [16] ที่พบว่า การกระจายตัวบทและการผลิตซ้ำตัวบทในรูปแบบที่หลากหลายส่งผลให้เกิดการครอบงำทางความคิดให้แก่เยาวชน

#### ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการเก็บข้อมูลจากแบบเรียนวิชาอื่นๆ ในประเทศกัมพูชา เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิชาประวัติศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา เป็นต้น เพื่อให้สามารถเข้าใจการประกอบสร้างแบบเรียนของประเทศกัมพูชาได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียนของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อศึกษาว่าชุดความคิดที่ใช้ในการปลูกฝังเยาวชนของประเทศแต่ละประเทศมีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงพิจารณาระบบการปกครองของแต่ละประเทศจะทำให้เห็นการสร้างวาทกรรมที่เหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

#### เอกสารอ้างอิง

- [1] Searle, John. (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press. Retrieved from <https://doi.org/10.1017/CBO9781139173438>
- [2] ธิบัติ บัวคำศรี. (2555). กัมพูชาในแบบเรียนของไทย ใน *ชาตินิยมในแบบเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- [3] วารุณี โอสถารมย์. (2543). แบบเรียนไทยกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “เพื่อนบ้านของเรา” ภาพสะท้อนเจตคติอุดมการณ์ชาตินิยมไทย. *รัฐศาสตร์สาร*, 22(3),1-83.
- [4] นฤมล นิ่มนวล. (2559). *การเมืองในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2551*. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] ชาญชัย คงเพียรธรรม. (2559). หลักสูตรแฝงเรื่องอุดมการณ์ชาติในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 12(2),177-205.
- [6] ศานติ ภักดีคำ. (2546). *ประวัติศาสตร์กัมพูชาแบบเรียนของเขมรที่เกี่ยวข้องกับไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- [7] นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). *ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์: ว่าด้วยวัฒนธรรม, รัฐ และรูปการณ* จิตสำนึก. กรุงเทพฯ: มติชน.
- [8] จันทิมา อังคพนิชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- [9] ตีณณา เสน่หา. (2559). *วาทกรรมการเมืองในรายการซูซงและรายการสายล่อฟ้า: วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์*. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [10] สุนทรี โชติติติก. (2560). *บุญ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกาย*. วิทยานิพนธ์ อ.ด. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] จิตร ภูมิศักดิ์. (2556). *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ*. กรุงเทพฯ: ชนนิยม.
- [12] ดำรงพล อินทร์จันทร์. (2559). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง “พลวัตทางชาติพันธุ์ ณ พรหมแดนตะวันออก กรณีศึกษากลุ่มภาษากะซองและซำเร”. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- [13] พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์. (2541). การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ปัญหาและการเมืองของการนิยามความรุนแรงในยุคเขมรแดง. *รัฐศาสตร์สาร*, 20(3), 315–350.
- [14] วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544*. วิทยานิพนธ์ อ.ด. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [15] วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร. (2562). *วาทกรรมความรักชาติในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้าภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมจีนศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [16] Cho, M. Hye & Lee, D. Bae. (2019). Critical analysis of Chongryon secondary English textbooks published between 1968 and 1974. *The Review of Korean Studies*, 22(2), 177-204.